

الگوی ارزشیابی CIPP: حمایت‌کننده برنامه‌ریزان و اجراکنندگان برنامه‌های آموزشی

رقیه گندم‌کار^{۱*}، عظیم میرزازاده^۲

۱. دانشجوی دکتری آموزش پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۲. متخصص بیماری‌های داخلی، دانشیار، گروه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

• پذیرش مقاله: ۹۳/۳/۱۰

• دریافت مقاله: ۹۳/۲/۲۶

و با هدف تعیین میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده انجام می‌دادند پیشنهاد شد. الگوی CIPP نشان می‌دهد که تصمیم‌گیرندگان برنامه و ارزشیابی‌کنندگان آن می‌توانند در هر زمانی از برنامه حتی وقتی برای اولین بار فکر شروع یا راه‌اندازی یک برنامه جدید مطرح می‌شود ارزشیابی را شروع کنند. استافل‌بیم خاطر نشان می‌کند که ارزشیابی در انتهای یک برنامه به دلیل امکان هدر دادن فرصت‌ها و منابع کمترین تاثیر را دارد. بنابراین الگوی ارزشیابی CIPP با تاکید بر ارزشیابی سازنده در طول مراحل تکامل یک برنامه از زمانی که فکر شروع آن شکل می‌گیرد تا مراحل برنامه‌ریزی و طراحی آن و در نهایت اجرا و کامل شدن آن به تصمیم‌گیرندگان در اتخاذ تصمیمات مناسب کمک می‌کند (۱و۲).

با وجود این که فرض زیر بنایی الگوی CIPP بر ارزشیابی در مراحل تکاملی یک برنامه استوار است و بیشتر حالت آینده‌نگر دارد (۲)، ولی اکثر مقالات منتشر شده به ویژه در

مقاله‌ای تحت عنوان "ارزشیابی برنامه آموزشی کارشناسی مدیریت خدمات..." توسط اخوتی و همکاران در شماره اخیر مجله گام‌های توسعه در آموزش پزشکی منتشر شده است. نویسندگان در این مقاله به روش مقطعی و با استفاده از پرسشنامه‌هایی که دربرگیرنده ۴ جزء الگوی ارزشیابی CIPP بوده به ارزشیابی برنامه آموزشی رشته کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی پرداخته‌اند. مطالعه این مقاله ما را بر آن داشت تا ضمن تشکر از نویسندگان مقاله نکاتی را درخصوص استفاده از الگوی مذکور مطرح کنیم.

الگوی ارزشیابی CIPP اولین بار در سال ۱۹۶۶ میلادی توسط استافل‌بیم و با هدف کمک به مدیران و تصمیم‌گیران با این باور که "مهم‌ترین هدف ارزشیابی برای بهبود و ارتقا و نه اثبات کردن است" ارایه شد. این الگو در پاسخ به انتقادات وارد بر الگوهای رایج آن زمان که اکثراً در قالب مبتنی بر هدف بودند و ارزشیابی برنامه را در مرحله آخر، پس از اجرای برنامه

برنامه آموزشی مورد ارزشیابی در ابعاد چهارگانه زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد پرداخته‌اند و سعی نموده‌اند با برقراری ارتباط بین این اجزا بر اساس یک فرایند سیستمی به توجیه وضعیت برون‌داد بپردازند، ولی لازم به ذکر است بررسی یک برنامه از ابعاد گوناگون به منظور برقراری ارتباط و توجیه برون‌داد بر اساس دیگر ابعاد از ویژگی‌های الگوی ارزشیابی logic است. همچنین استفاده از چارچوب زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد به منظور طراحی سوالات ارزشیابی لزوماً مساوی به کارگیری الگوی ارزشیابی CIPP نیست. مطالعه مقالاتی که به گزارش مواردی از ارزشیابی برنامه بر اساس الگوی CIPP و با هدف کمک به تصمیم‌گیری در مراحل مختلف تکامل یک برنامه پرداخته‌اند ما را در درک بیشتر این الگو کمک می‌کند (۵ و ۶).

References:

1. Stufflebeam DL, Madaus GF, Kellaghan T. (Eds.) Evaluation models: Viewpoints on educational and human services evaluation. 2nd ed. Vol 49. Boston: Springer; 2000.
2. Fitzpatrick JL, Sanders JR, Worthen BR. Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines. 4th ed. Boston: Pearson Education Inc; 2011.
3. Akhlaghi F, Yarmohammadian MH, Khoshgam M, Mohebbi N. Evaluating the Quality of Educational Programs in Higher Education Using the CIPP Model. Health Inf Manage 2011; 8(5): 621-9. [In Persian]
4. Stufflebeam D L. CIPP EVALUATION MODEL CHECKLIST. 2nd ed. [cited 2009 Jun 2]. Available From:

مجلات داخلی و همایش‌ها و کنگره‌ها به یک مطالعه مقطعی با استفاده از پرسشنامه‌ای مشتمل بر چهار جزء الگوی مذکور می‌پردازند (۳). هدف نویسندگان این نوشتار جلب توجه برنامه‌ریزان، ارزشیابی‌کنندگان و تصمیم‌گیرندگان برنامه‌های آموزشی علوم پزشکی به استفاده از ظرفیت‌های الگوی CIPP و به کار بستن آن به روشی صحیح به منظور حمایت از تصمیمات ایشان در خصوص برنامه‌های آموزشی است. از زمان معرفی الگوی CIPP تا حال، پنج ویرایش از چک لیست الگوی CIPP منتشر شده است که تنها ویرایش چهارم به منظور استفاده از الگو به منظور ارزشیابی پایانی و احتمالاً گذشته‌نگر اختصاص یافته است (۴).

هر چند نویسندگان مقاله مورد بحث در بخش بحث و نتیجه‌گیری با بحثی عمیق و درخور توجه به بررسی وضعیت

<http://oceanleadership.org/wp-content/uploads/2011/07/cippchecklist-Attch-2.pdf>

5. Zhang G, Zeller N, Griffith R, Metcalf D, Williams J, Shea C, et al. Using the context, input, process, and product evaluation model (CIPP) as a comprehensive framework to guide the planning, implementation, and assessment of service-learning programs. J High Educ Outreach Engagem 2011; 15(4): 57-84.
6. Shams B, Golshiri P. Presenting a model for improvement of nutrition and growth promotion of children by the CIPP Evaluation Model in Isfahan. Iran J Pediatrics 2005; 15(3): 221-8.